

50. ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

гр. София-1415, кв. „Драгалевци“, ул. „Бела Дона“, №1

телефон: 02/ 967-1186, факс: 02/ 967-1181, info-2202050@edu.mon.bg, www.50ou-vasil-levski.com

Утвърждавам:

Валентина Макавеева

Директор на 50. ОУ „Васил Левски“

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ 50. ОУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

Механизмът за противодействие на училищния тормоз е приет на Педагогически съвет с Протокол № 1/15.09.2025 г. и утвърден със Заповед на директора №1 /15.09.2025 г.

I. СЪЩНОСТ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

В България в официална нормативна употреба е дефинирано понятието „насилие“, в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето.

1. „Насилие“ над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

- ✓ **„Физическо насилие“** е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето“;
- ✓ **„Психическо насилие“** са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда;
- ✓ **„Сексуално насилие“** е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световната Здравна Организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото“;
- ✓ **„Пренебрегване“** е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи. Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

2. „Тормоз“ е форма на насилие, която се определя като сбор от „повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече ученици, когато някой умишлено причинява или опитва да причини травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин“. Не всеки акт на насилие е тормоз. Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. Това е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението, както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Последиците от насилието в училище са специфични и понякога продължителни и силно привличат общественото внимание.

Тормозът спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Ключови в разбирането за тормоза са следите характеристики на това поведение:

- ❖ Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- ❖ Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;

- ❖ Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Физически тормоз - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди, словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите;

Психически тормоз - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене.

Социален тормоз - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща, унижителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападение и насилие.

„Кибер насилие“ и „Кибер тормоз“ са насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства и включват създаване и разпространение на:

- ❖ обидни, заплашителни и подигравателни текстови и визуални съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype, Viber, Facebook, Twitter и други социални мрежи;
- ❖ разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
- ❖ снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, кражба на самоличност/профили, обиди, разпространение на слухове в социалните мрежи и др.

3. Разлики между тормоз и закачки или игра между децата и учениците.

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.

Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.

Ако детето/ученикът не се чувстват добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.

Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.

Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.

Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности и пр.), тогава може да е тормоз.

Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.

Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по-властно, това може да е тормоз.

Ако се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

4. Признаци, по които може да се разпознаят насилието и тормозът:

Разпознаването на насилие и тормоз включва следните физически и поведенчески признаци:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едностранни отговори;
- безпокойство и крайности в поведението – от агресивност до пасивност; лоша представа за себе си – децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;
- чести отсъствия от определени часове;
- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;
- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- употреба на алкохол, медикаменти, занемаряване (постоянно обличане на едни и същи дрехи или отказ да сменя косата си);
- психосоматични симптоми като болки в стомаха, главоболие, гадене и др., оплаква се, че сънува кошмари и сънят му е нарушен;
- различни прояви на сексуализирано поведение (имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възраст);
- наблюдават се промени в навиците или в използването на интернет и социалните мрежи.

II. ЗАДЪЛЖЕНИЕ НА ВСЕКИ СЛУЖИТЕЛ:

(1) Педагогически специалист или служител от 50. ОУ "Васил Левски", на който стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжен незабавно да уведоми дирекция "Социално подпомагане", Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

(2) Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна.

(3) При постъпване на сигнал в Държавната агенция за закрила на детето, че дете се нуждае от закрила, председателят ѝ го препраща незабавно в отдел "Закрила на детето" в дирекция "Социално подпомагане" по настоящ адрес на детето.

(4) При постъпване на информация по ал. 1, която се отнася до дейността на друга институция, се изпраща към нея по компетентност.

(5) Централните и териториалните органи на изпълнителната власт и доставчиците на социални услуги по Закона за социалните услуги са задължени своевременно да оказват съдействие и да предоставят информация на Държавната агенция за закрила на детето и дирекции "Социално подпомагане" при изпълнение на служебните им задължения.

(6) При идентифициране на случаи на насилие и тормоз на деца/ученици в училището, директорът на институцията следва да бъде незабавно уведомен. От страна на институцията сигналът се подава от директора.

(7) Всеки член на институцията, който е станал свидетел на ситуация на насилие и тормоз, е длъжен незабавно да уведоми ОЗД и /или полицията. Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл. 10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали. В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в институцията може да проведе консултация, като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с консултант на телефон 116 111, а в ситуации на кибернасилие и кибертормоз – да се свърже с Националния център за безопасен интернет на телефон 124 123 или чрез сайта www.safenet.bg.

III. МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В 50. ОУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ”, ГР. СОФИЯ, КВ. ДРАГАЛЕВЦИ:

1. На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междуетническа толерантност. Запознаване на учители, ученици с настоящия „Механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците в 50. Основно училище „Васил Левски”.

- Провеждане на колективни и индивидуални срещи с цел информиране от класните ръководители „Какво е насилие и тормоз? Как да го разпознаваме?”
- Сред ученици в часа на класа;

2. Извършване оценка на тормоза в началото и в края на учебната година.

Анкетата се провежда от Координационен съвет до 20.10.2025 год. и до 10.06.2026 год. Обработка се от Координационен съвет, съответно до 25.10.2025 год. и 27.06.2026 год. и с направените анализи се запознава Педагогическия съвет;

3. Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз.

4. Работа с родителската общност;

5. Подобряване на пропускателния режим и системата на дежурствата с цел обхващане на всички рискови места в училище;

6. Създаване на система за съобщаване на случаи на тормоз (въвеждане на нови форми и канали, гарантиране на конфиденциалността).

IV. НАЧИНИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ ОТ 50 ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ” КВ. ДРАГАЛЕВЦИ

1. Създаване на координационен съвет, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Мария Томова - ЗДУД

Членове:

1. Маринка Ямболиева - ресурсен
2. Мариана Трайкова - логопед
3. Валенсия Бъзовска - педагогически съветник
4. Адриана Алексиева - учител АЕ; ФВС
5. Илиана Димитрова - учител НЕ

2. Планиране на три нива – класна стая/паралелка, училище, общност.

2.1. Дейности на ниво класна стая

Целта е да се създаде пространство, в което да се говори открито за тормоза и се работи за формирането у учениците на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.

- Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса по теми, съгласно годишния календарен план в часа на класа.

Срок: постоянен;

Отг.: Кл.ръководители

- Провеждане на групова работа, дискусии, решаване на казуси, споделяне на опит в тематичен час на класа „Училищният тормоз”.

Срок: м. януари 2026 г.

Отг.: Кл. ръководители

- Изработването на общи правила на поведение и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата.

Срок: м. януари 2026 г.

Отг. Кл. ръководители

- Обновяване и поддържане на тематично табло в класната стая „Ние не приемаме насилието!”

Срок: м. ноември 2025 г.

Отг. Кл. Ръководители

2.2. Дейности на ниво училище:

- Подобряване на системата от дежурства, с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоз.
- Осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти.
- Провеждане на училищни мероприятия и изяви, съвместно с институции, родителска общност и НПО, съобразени с възрастовите особености на учениците:

- I клас – II клас – „Уроци по толерантност” – изработване на табла и рисунки

Срок: м. януари 2026 г.

Отг. кл. ръководители

- **III клас – IV клас** – Дискусия на тема „Насилието между децата” – среща с представител на РПУ.

Срок: м.февруари 2026г.

Отг. кл. ръководители

- **V клас – VI клас – VII клас** - Организиране и провеждане на тематичен тренинг, ролеви игри и дискусия с представител на Детска педагогическа стая и/ или психолога на училището.

Срок: м. март 2026 г.

Отг. кл. ръководители

2.3. Дейности с родителско участие:

- Изложба на детски рисунки на тема „На животните дари любов!” – домашни любимци на моето семейство.

Срок: м. април 2026 г.

Отг. Координационен съвет

- Спортно дейности за родители, учители и ученици по програма "Спорт за деца и ученици", проект "Спортни дейности и игри за здраве и успех" под надслов „С усмивка срещу агресията”.

Срок: м. октомври-ноември 2025 г.

Отг. Координационен съвет и учители по ФВС

Всички дейности на ниво училище се провеждат съгласно Годишен план на 50. ОУ „Васил Левски” кв. Драгалевци.

V. ПРОЦЕДУРИ И АЛГОРИТЪМ ПРИ УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ.

Ниво на тормоз	Отговор на училище	Документиране	Отговорни лица
<u>ПЪРВО НИВО</u> Ниско нарушение на правилата	• Предприемане на автономни действия от класен ръководител или учител заедно с родител, педагогическа работа с ученика или с групата от ученици; • При наличие на материални щети – възстановяване на щетите; • При рецидив на насилствено поведение и безрезултатна педагогическа работа следва да се предприемат действие, предписани за ситуации от ниво две или ниво три.	Не се регистрират ситуациите от ПЪРВО ниво. <i>Доклад</i> до председателя на УКБППМН за разглеждане на провинението на ученика в присъствието на родител.	Учител, възпитател, класен ръководител, служител в училище.
<u>ВТОРО НИВО</u> Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата	• Протокол за тормоз, възстановяване на щетата, сезиране на родители и УКБППМН, както и	Ситуацията на тормоз се описва в Дневника за ситуации на тормоз и се предприема работа по случая;	Учител, възпитател, класен ръководител, служител в

	изпълнителните органи в района на училището (РПУ). Координационният съвет прави оценка на риска и се инициира индивидуална работа по случая.	Възстановяване на щети при наличие на такива.	училище, УКБППМН
ТРЕТО НИВО Злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота, телесния интегритет както на детето – жертва, така и на детето – извършител	- На трето ниво, по правило, уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става незабавно от служителя на училището, идентифицирал тормоза. - Действията на ниво училище се предприемат от директор заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.). Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да информира центъра за социална работа, отделите за закрила на детето и/или полицията. - Отговорът на училището може да включва насочване към местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; - Съставяне на Протокол за тормоз и възстановяване на щетата; - Включване на учениците в допълнителни програми,	Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника за случаи на тормоз, като по тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се иницират процедури в съответствие със закона. Ако друга организация или услуга е въвличена в работата с ученика, училището установява връзка с тези организации или услуги и хармонизира дейностите	Директор, Координационен съвет, УКБППМН

	насочване към услуги в общността.		
--	-----------------------------------	--	--

VI. ДЕЙСТВИЯ ПРИ РАЗРЕШАВАНЕ НА УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В 50. ОУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ”

На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите или възпитателите, а някои и от самите деца.

Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

Действия при насилие на дете/ученик срещу друго дете/ученик

1. Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз: Задължение на всеки учител, възпитател, служител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- ❖ В случай на физически тормоз учениците трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.
- ❖ Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап.

Важното е учителят или възпитателят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

2. Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител или зам.– директора по УД. Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с ученика. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик и че съдейства с оглед отново да се възстановят ценностите, към които училището се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшето дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка. Координационния съвет трябва да бъде сезиран при всяка една констатация за училищен тормоз. Класният ръководител е длъжен да уведомява членовете на Координационния съвет как протича работата с детето, което е обект на тормоз, както и детето извършило тормоз.

3. Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- ❖ Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;

- ❖ Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- ❖ Класният ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

4. Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

- ❖ Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- ❖ Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

Действия при насилие на дете/ученик срещу член на екипа на институцията

- ❖ Действието се прекратява незабавно от възрастен, който е в близост до мястото на извършеното насилие.
- ❖ Оказва се помощ в случай, че има пострадал/пострадали.
- ❖ Детето трябва да бъде отделено с оглед на възстановяване на сигурността. Отделянето на детето може да бъде временно до успокояването му, осъществява се психологическо консултиране/кризисна интервенция.
- ❖ Уведомяват се родителите на детето.
- ❖ С детето започват дейности за установяване на причините, изясняване на ситуацията, оценка на проблема. С него задължително разговаря психолог или педагогически съветник. Последният дава становище след оценката на проблема и поведението за целите на вземането на решение за последствията от Педагогическия съвет.
- ❖ Детската градина/училището организира провеждане на педагогически съвет за вземане на решение за последващи действия. Обсъждат се възможни действия и се прави план за работа с детето.

Действията при насилие на възрастен срещу дете/ученик

- ❖ При насилие на възрастен над дете незабавно се подава сигнал към ОЗД и/или полиция и се свиква Координационния механизъм за дете в риск.
- ❖ С пострадалото дете разговаря психолог или педагогически съветник, който прави оценка и изготвя становище.

Съгласно Закона за закрила на детето (чл. 7, ал. 1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

Съгласно ал. 2 „Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“.

VII. УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА НАСОЧВАНЕ КЪМ ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ

При идентифициране на ситуация на тормоз, следва незабавно да се уведомят органите за закрила на детето: ОЗД и/или полиция. Уведомяването е задължение на всеки гражданин по силата на Закона за закрила на детето (ЗЗД), следователно сигнал до отдел „Закрила на детето“ и/или Районно управление „Полиция“ трябва да подаде гражданинът или служителът на училището, идентифицирал тормоза. Това може да бъде учител, възпитател, педагогически съветник, директор, психолог, служител от непедагогическия персонал, както и Координационният съвет като колективен орган. Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния

механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция.

VIII. ДЕЙНОСТИ НА РАВНИЩЕ КЛАС

❖ **Превенцията на равнище клас включва приоритетно обучителни дейности и работа с класа.**

❖ **Обучителни дейности, в които водеща роля има класния ръководител**

За работата на равнище клас следва да се прилагат всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на часа на класа, учебни предмети от задължителните учебни часове, различни извънкласни и извънучилищни дейности.

Необходимо е да се извеждат теми от учебното съдържание, които може да се използват за работа и анализ по проблема насилие, свързани с правата на децата, ценностите, социалните роли, функционирането на групите и институциите и т.н.

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие, като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др. Децата трябва да се стимулират първо сами да дават отговори на поставените въпроси, а след това да се предлагат официални дефиниции. Всяка първа дискусия трябва да започне с договаряне на правилата за работа, като например – всеки има право да каже какво мисли, всеки има право да бъде изслушан, мненията не се омаловажават и т.н.

Основните теми могат да бъдат:

1. Какво представлява тормозът, разпознаваме ли го и как можем да докладваме за случаи на тормоз?

2. Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите? (някои видове поведение като присмиването може да изглеждат като игра или шега, но обиждат и водят до негативни емоции у този, към когото са насочени и до това той да се чувства унижен или заплашен).

3. Как се чувстваме, когато видим прояви на тормоз и какво правим?

4. Какво можем и искаме да направим?

5. Кои са основните ценности, правила на поведение, които следва да приемем? Как можем да ги прилагаме?

Разглеждането на последната тема трябва да завърши с изработването на общи правила на поведение и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата. Правилата се пишат и се поставят на видно място в класната стая, за да могат децата да се придържат към тях в конкретни ситуации. Въпреки че това са дейности на равнище класна стая, те могат и е важно да се приложат и с родителите, както и с учителите.

❖ **Съвместни действия между класен ръководител или учител и Координационен съвет**

В случай че са налице поредица от ситуации от първо ниво, в което са въввлечени различни участници, може да се предприемат допълнителни занятия с целия клас с подкрепата на член на Координационния съвет. За целта би могъл да се покани и външен за училището специалист. Ако са налице други повторяеми фактори – например ситуацията се случва по едно и също време или в един и същи час и т.н., тези фактори следва да се вземат предвид и по преценка на класен ръководител и/или учител, който ги констатира, да се информира на специално заседание Координационния съвет. Ситуацията от второ ниво се вписва в Дневника за случаи на тормоз, като са определени участниците, направен е анализ от координационния съвет и са предприети мерки,

които могат да включват индивидуална работа по случай и/или работа с класа/класовете.

● Включване на родители

Привличането на родителите е важна част от реализирането на училищната програма и важно условие за нейната ефективност. Родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция, както и в случаите на интервенция.

Родителското съдействие може да има различни измерения, като:

- ❖ родители, които могат да се включат в групи за придружаване на определени групи деца по пътя от дома до училището и обратно;
- ❖ родители, които могат да станат посредници между училището и родителите или други организации и институции;
- ❖ родители, които да подпомагат пропускателния режим в училище.

При включване на родителите се има предвид следното:

- във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;

- в разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете или групата деца, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна;

- родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете или деца от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;

- разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се предостави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;

- от разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;

- учителят може да насочи родителите за консултация с педагогическия съветник или с училищния психолог, или с други специалисти при необходимост

Регистриране на ситуации на тормоз

I. Създава се Дневник на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците.

II. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата“, „кратко описание на всяка ситуация, кога се е случило, кои са участниците“, „кой служител е регистрирал ситуацията – име и подпис“, „каково е предприето като действия (интервенция)“, „кои отговорни институции са информирани“, „как е приключила ситуацията“.

Дневникът за регистрирани случаи на училищен тормоз се съхранява на място, определено от директора на училището

III. Класните ръководители, Координационният съвет, УКБППМН следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с ръководството на училището и органите на реда в квартала..

IV. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“ по местоживее и отдела за „Закрила на детето“- гр. София, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

Настоящия Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище е съставен в пет еднообразни екземпляра. Всеки един от тях следва да бъде съхраняван в:

1. Кабинет на Директора;
2. Кабинет на заместник – директорите по учебната дейност;
3. Учителска стая;
4. Канцелария;
5. Мястото на портиера.

Изготвил:

Координационен съвет

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Мария Томова - ЗДУД

Членове:

1. Маринка Ямболиева - ресурсен
2. Мариана Трайкова - логопед
3. Валенсия Бъзовска - педагогически съветник
4. Адриана Алексиева - учител АЕ; ФВС
5. Илиана Димитрова - учител НЕ